

In memoriam
ENNIO CONCINA (1944. - 2013.)

Dana 2. srpnja 2013. godine u 69. godini života preminuo je ugledni talijanski povjesničar umjetnosti prof. Ennio Concina. Rođen je 1944. godine u Veneciji. U Rimu je pohađao klasičnu gimnaziju "T. Mamiani". Diplomirao je 1971. godine na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Padovi na kojemu je 1974. godine dobio i specijalizaciju iz srednjovjekovne umjetnosti (znanstveni smjer) na Odsjeku za povijest umjetnosti. Svoje profesorsko i znanstveno usavršavanje nastavlja te iste godine na *Dipartimento di Analisi critica e Storica* (danas Odsjek za povijest arhitekture) Instituta za arhitekturu u Veneciji (IUAV) s čijim je dopuštenjem 1977. godine zadužen da sudjeluje u istraživanjima prilikom izvođenja radova na palači Badoer i Zambelli-Pemma te na bivšemu karmelićanskom samostanu Sv. Tereze u Veneciji. Bio je voditelj brojnih znanstvenih projekata iz područja povijesti urbanizma, arhitekture i umjetnosti, uključujući projekte pri UNESCO-u, Talijanskome istraživačkom vijeću i INTERREG programu o kulturnoj baštini. Od 1985. godine predaje povijest arhitekture na IUAV-u te u nekoliko navrata tijekom 1990-tih postaje i voditelj Odjela za povijest arhitekture. Od 1987. godine predaje povijest arhitekture i na Fakultetu strojarstva Sveučilišta u Trstu. Katedru za povijest umjetnosti Bizanta na *Corso di Laurea in Conservazione dei Beni Culturali* Filozofskoga fakulteta na Ca' Foscari Sveučilišta u Veneciji preuzima 1995. godine. Tijekom 1995. i 1996. te 1996. i 1997. godine drži predavanja o islamskoj arheologiji, a 1999./2000. godine postaje redoviti profesor za povijest umjetnosti srednjega vijeka na Ca' Foscari. Bio je voditelj *Dipartimento di Storia e Critica delle Arti* pri Sveučilištu u Veneciji od 1999. do 2003. godine te docent na Ca' Foscari Sveučilišta u Veneciji od 1995. do 2011. godine. Na IUAV-u godine 1990. osniva *Centro di studi di storia dell'architettura e della città bizantina, araba e ottomana*, a 1992. godine *Laboratorio sperimentale di laurea in storia dell'architettura bizantina, araba e ottomana*. 1990-tih godina bio je član i koordinator brojnih međunarodnih projekata vezanih za istraživanje srednjovjekovne arhitekture i urbanizma na području Italije (MURST), Turske, Pakistana, Grčke i Bliskoga istoka.

Iako je ponajprije bio povjesničar arhitekture, Ennio Concina bio je znanstvenik širokih pogleda koji je pokazivao interes prema različitim znanstve-

nim temama. Kao povjesničar arhitekture i urbanizma najviše je istraživao razvoj javnih i sakralnih zdanja na području grada Venecije i Terraferme od ranoga srednjeg vijeka do suvremenoga doba, temeljito proučavajući njihovo podrijetlo i dinamiku promjena u njihovome povijesnom razvoju. Ennio Concina promatra arhitekturu kao rezultat stilističkih i ikonografskih tradicija, upoznajući ju istraživanjem na terenu, ali i brojnim arhivskim istraživanjima. Napisao je veliki broj znanstvenih članaka i knjiga o mletačkoj arhitekturi koje većinom objavljuje na talijanskome ili francuskome jeziku. Neke od najvažnijih knjiga su: *Storia dell'architettura di Venezia. Dal VII al XX secolo* (1st ed. 1996 - 2nd ed. 2002), *Venezia nell'eta moderna: Struttura e funzioni* (1989), *L'Architettura Di Venezia Dal VII Secolo Ai Nostri Giorni: Documenti Di Architettura* (1996.), *Tempo novo. Venezia e il Quattrocento* (2006.) i *Structure urbaine et fonctions des batiments* (1982.). Na engleskome jeziku objavljena je jedino sinteza o povijesti mletačke arhitekture u suradnji s Judith Landry 'A History of Venetian Architecture' (1998.). Ennio Concina istražuje i zasebne teme u urbanoj povijesti Venecije. Rezultate istraživanja o vojnoj arhitekturi objavljuje u 'La macchina territoriale. La progettazione della difesa nel '500 veneto' (1983.), dok temu arsenala zasebno istražuje u knjigama 'L'Arsenale della Repubblica di Venezia. Tecniche e istituzioni fra medioevo ed età moderna' (1987.) i 'L'Arsenale della Repubblica di Venezia' by Ennio Concina (2006.). S obzirom na metodologiju i temu istraživanja, izdvojili bismo nekoliko radova koji su nastali kao rezultat njegovih arhivskih istraživanja urbane povijesti Venecije. Veliko djelo, 'Pietre, parole, storia: Glossario della costruzione nelle fonti veneziane' (secoli XV-XVIII) (1988.) rezultat je njegovoga petnaestogodišnjeg istraživanja mletačkih umjetnika i njihovoga doprinosa venecijanskoj arhitekturi, na kojemu je radio sve do svoje smrti. Rezultate svojih opsežnih arhivskih istraživanja na području urbanoga razvoja grada Venecije iznosi u članku 'Trasformazioni della struttura urbana attraverso fonti d'archivio. Analisi e restituzione grafica delle fonti fiscali descrittive per la città di Venezia' - *Transformations of the urban environment through descriptive documentary sources. Analysis and graphical restoration of property registry sources for the City of Venice* (2001). U suradnji s Ugom Camerinom i Donatellom Calabi u 'La città degli Ebrei. Il Ghetto di Venezia: architettura e urbanistica' (1991.) istražuje podrijetlo židovskoga geta u Veneciji i arhitekturu mletačkih sinagoga, uspoređujući ih s europ-

skim i sredozemnim primjerima.

Istražujući kulturne veze između Venecije, Bizanta i Orijenta, predmet njegovoga znanstvenog interesa postaje i bizantska umjetnost te njezin utjecaj na razvoj arhitektonskih formi u mletačkoj arhitekturi. Posebno su ga očaravale veze njegovoga rodnog grada Venecije s Bizantom i Orijentom pri čemu istražuje i islamsku arhitekturu u sklopu svojih već postojećih istraživanja o bizantskoj kao i mletačkoj arhitekturi i urbanizmu. U tome kontekstu objavljuje iznimno bogat opus znanstvenih članaka te neke od najvažnijih knjiga: *Dell'arabico: A Venezia tra Rinascimento e Oriente* (Polis, 1994.), *Fondaci: Architettura, arte, e mercatura tra Levante, Venezia, e Alemagna* (Polis, 1997.), *Le Arti Di Bisanzio: Secoli VI-XV* (2002.) i *La città bizantina* (2009.).

Ennio Concina bio je iznimno cijenjeni znanstvenik među svojim suradnicima i u široj akademskoj zajednici. Bio je omiljen i među svojim studentima, koje je često vodio na brojna stručna putovanja diljem Sredozemlja od Istanbula do Grčke i Bugarske da bi „upoznali povijest„. Njegovim odlaskom talijanska ali i europska znanstvena zajednica ostaje bez velikoga humanista, čovjeka koji je pokazivao veliku strast prema svome životnom pozivu, profinjeno znanje i određenu dozu znatiželje – ove kvalitete uspješno je znao prenijeti i budućim generacijama. „Kultura„, kako je običavao ponavljati, „znači vratiti natrag na mjesto fragmente znanja koji se nalaze u tvojoj glavi„.

Sandra Begonja